

Фондация за развитие на предприемачеството

Проблеми и подпомагане на семеяния бизнес в България

Елена Кръстенова

Владимир Павлов

София, 26 септември 2011 г.

СЕМЕЕН БИЗНЕС В БЪЛГАРИЯ

Основни форми на семейния бизнес

- Регистрация като ЕТ или ООД (ТЗ), или като кооперация (ЗК);
- Физически лица, занимаващи се със селскостопанска дейност;
- Занаятчии;
- Лица, извършващи услуги с личен труд или упражняващи свободна професия.

СЕМЕЕН БИЗНЕС В БЪЛГАРИЯ

Специфика на семейните фирми

- семейните фирми са по-малки и не са комплексни
- по-малко специализирани
- по-ограничени ресурси за инвестиции и иновации
- служителите са натоварени с по-разнообразни задачи
- по-голяма централизация на процеса на вземане на управленски решения

СЕМЕЕН БИЗНЕС В БЪЛГАРИЯ

Характеристики на семейното управление (стремеж към независимост и пълен контрол върху дейността):

- по-неформално
- по-ниски разходи
- общи дълготрайни интереси
- ефективен мониторинг на дейностите
- по-голяма лоялност

СЕМЕЕН БИЗНЕС В БЪЛГАРИЯ

Основни области на семейния бизнес

- Туризм – хотелиерство и ресторантьорство
- Търговия
- Занаяти
- Земеделие

СЕМЕЕН БИЗНЕС В БЪЛГАРИЯ

■ В Европа семейният бизнес е (Х.М.Барозу):

- Партньор в изграждането на отворена и иновативна икономика на 21 в.,
- Има съществен принос за БНП и заетостта,
- Налице е дългосрочна визия.

■ В България:

- Няма дефиниция и наблюдение / изследвания,
- Няма отделна политика;
- Отсъства специална подкрепа.

СЕМЕЕН БИЗНЕС В БЪЛГАРИЯ

Семеен бизнес в Европа

- Традиционен начин на осъществяване на икономическа активност,
- Съществуват около 90 различни дефиниции,
- Включва 70-80% от предприятията и 40-50% от заетостта,
- Доминиран е от МСП и преди всичко от микро-предприятията (под 10 заети),
- Семейството е в центъра на фирмата и на управлението ѝ,
- Фокусът е върху личното участие и ангажираност.

СЕМЕЕН БИЗНЕС В БЪЛГАРИЯ

Значение на семейния бизнес

- Създава заетост
- Създава гъвкавост на пазара
- Ускорява местното и регионалното развитие
- Развива предприемачески дух и нова бизнес култура
- Осигурява развитието на гражданското общество
- Основа на средната класа

СЕМЕЕН БИЗНЕС В БЪЛГАРИЯ

Основни пречки пред семейния бизнес в България

- Ниско платежоспособно търсене
- Висока социално-осигурителна тежест
- Труден достъп до финансиране
- Нелоялна конкуренция
- Чести законодателни промени
- Бюрокрация
- Ниска производителност на труда

СЕМЕЕН БИЗНЕС В БЪЛГАРИЯ

Подпомагане на семейния бизнес

- Финансово
- Информационно
- Консултации
- Обучение
- Подготовка на проекти

СЕМЕЕН БИЗНЕС В БЪЛГАРИЯ

Финансиране на семейния бизнес

- **Банково**
- **Чрез Оперативните програми**
  - ОП Конкурентоспособност
  - ОП Регионално развитие
  - Програма за развитие на селските райони

СЕМЕЕН БИЗНЕС В БЪЛГАРИЯ

■ Не-банкови способи за финансиране на семейния бизнес

- Лизинг
- Франчайзинг
- Рисково финансиране / Съвместно предприятие
- Безвъзмездно целево финансиране

СЕМЕЕН БИЗНЕС В БЪЛГАРИЯ

Предизвикателства пред семейния бизнес

- **Отговорност пред потребителите**
  - Безопасност на стоките,
  - Информация за качествата на стоките,
  - Задължения относно специфични стоки
  - Обективна отговорност
- **Съответствие с нормативни изисквания**
(екология, охрана на труда, стандарти и т.н.)
- **Достъп до обществени поръчки**

СЕМЕЕН БИЗНЕС В БЪЛГАРИЯ

Причини за провал

- **Според предприемачите:** Недостиг на собствен капитал и проблеми с финансирането
- **Според изследванията:**
  - Предприемачът не е достатъчно квалифициран / слаби места в управлението на бизнеса,
  - Грешна преценка на пазара и конкурентните отношения,
  - Разширяването на бизнеса не е организирано правилно,
  - Забава в плащанията.